

KLASA: 032-01/22-01/01
URBROJ: 696-1-3-22-02
Zagreb, 04. kolovoza 2022.

DALIBOR RATIĆ, magistar sestrinstva

PREDMET: Davanje pripravaka krvi i krvnih derivata (transfuzija) u priručniku za medicinske sestre i tehničare pod nazivom „Primjena krvnih pripravaka“, Osijek, travanj 2022.

Poštovani,
dobili smo na uvid priručnik **Primjena krvnih pripravaka**, autora Dalibora Ratića i Silvije Piškorjanac čiji je nakladnik Hrvatsko društvo medicinskih sestara anestezije, reanimacije, intenzivne skrbi i transfuzije.

Cijeneći trud i namjeru autora usmjerenih edukaciji i proširenju znanja i vještina medicinskih sestara, smatramo kako objavljeni priručnik ima niz dobrih informacija koji mogu biti od koristi medicinskim sestrama i medicinskim tehničarima u njihovom svakodnevnom radu. Također ovim putem želimo dodatno pohvaliti učinjeni trud na izradi rada koji ima namjeru na jednom mjestu pružiti odgovor na niz pitanja koja su od interesa za zdravstvene radnika. Svjesni smo kako je ovaj priručnik pisan na temelju višegodišnjeg rada na transfuzijskim odjelima te pokušava na papir prenijeti praksu koja je ukorijenjena u naš sustav. Iako se radi o praksi koja je postala sastavni dio svakodnevnog rada medicinskih sestara i medicinskih tehničara u djelatnosti transfuzije moramo kao krovna organizacija u sestrinstvu istaknuti veliku opasnost pojedinih dijelova ovog priručnika u tome da se kodificiraju obrasci postupanja koji se izvode protivno propisima već niz godina te koji stavljaju medicinske sestre i medicinske tehničare u položaj da rade postupke koji nisu u njihovim kompetencijama.

Osim niza korisnih informacija moramo istaknuti kako su u tekstu na nekim mjestima učinjene ozbiljne i grube profesionalne pogreške koje primijenjene u praksi mogu dovesti do ozbiljnih posljedica po život i zdravlje bolesnik. Naime, u pojedinim dijelovima priručnika kompetencije liječnika prenijete su u područje rada medicinskih sestara.

I sami ste u Predgovoru napisali:

„Transfuzija krvi smatra se jednostavnim postupkom zbog jednostavnosti primjene iako je u biološkom smislu to jedan od najsloženijih medicinskih postupaka. S obzirom na funkciju i sastav krvi, transfuziju krvi ili krvnih pripravaka treba shvatiti kao vrstu transplantacije tkiva, a ne samo kao nadomjesnu terapiju“, pa nas je jako iznenadio dio sadržaja koji jasno upućuje na intervencije koje bi trebala obaviti medicinska sestra, a koje nikako ne spadaju u njezin djelokrug rada.

Stoga Vas upućujemo kako slijedi:

1. U članku 3. stavak 2. točka 4. Zakona o liječništvu („Narodne novine“ broj-121/03, 117/08) nedvojbeno je navedeno kako liječnička djelatnost obuhvaća „davanje pripravaka krvi i krvnih derivata“, a u članku 5. istog Zakona, a koji se odnosi na Ovlaštenja za obavljanje liječničke djelatnosti opet je sasvim jasno propisano kako „liječničku djelatnost mogu obavljati samo liječnici“.
2. Dopis HKMS upućen pomoćnicima ravnatelja za sestrinstvo KLASA: 053-01/22-01/342 URBROJ: 696-1-3-22-01

U nastavku ćemo navesti nekoliko ključnih točaka koje su vrlo zabrinjavajuće te se ne zna čije su koje kompetencije, slijedom čega vidimo potencijalnu opasnost. Na str. 27. potpuno je nejasna rečenica. Tko primjenjuje manžete za transfundiranje uz pomoć vanjskog tlaka? Tko određuje vrijednost tlaka? Medicinska sestra ili liječnik? Na str. 28. potrebno je navesti na koga se točno odnose ova rečenice: na liječnika ili medicinsku sestru itd.

Kompetencije medicinskih sestara uređene su člankom 16.a. Zakona o sestrinstvu („Narodne novine“ broj 121/03, 117/08, 57/11) te se iste razlikuju ovisno o razini obrazovanja medicinske sestre (temeljna izobrazba/ prvostupnica/ magistra sestrinstva/ medicinska sestra za završenom specijalističkom izobrazbom te poslijediplomskim sveučilišnim studijem).

HKMS je izradila dokument pod nazivom „Kompetencije medicinskih sestara opće zdravstvene njege“ u kojem je dodatno razrađen opis i popis kompetencija medicinskih sestara opće zdravstvene njege u skladu s člankom 16.a. Zakona o sestrinstvu. Navedeno je da se **kompetencije mogu proširivati u skladu** s razinom obrazovanja i obavljenim tečajevima trajne edukacije koja daje šira i praktična znanja. **Dakle, zakonodavac je samo ostavio mogućnost za proširivanjem kompetencija koja u području transfuzije krvi do danas nije korištena.**

U popisu kompetencija medicinskih sestara opće zdravstvene njege, u dijelu koji je vezan uz davanje krvi i krvnih pripravaka, navodi se da medicinske sestre mogu **uz potrebnu dodatnu edukaciju** obavljati sljedeće poslove: priprema i mijenjanje transfuzije plazme - **po nalogu**, nadziranje pacijenta tijekom primjene transfuzije krvi i krvnih pripravaka — **po nalogu**, uzimanje uzoraka krvi za laboratorijske i transfuzijske pretrage, priprema osobe za uzimanje krvi za transfuziju te uzimanje krvi za transfuziju.

Opće kompetencije medicinskih sestara opće zdravstvene njege do danas nisu proširivane, jer se vodilo računa o poštovanju preporuka Direktiva 36/2005/EZ i 55/2013/EK i sadržajima nastavnih programa iz kojih proizlaze ishodi učenja odnosno kompetencije. Koristimo priliku istaknuti kako se nigdje u spomenutom dokumentu ne navodi kompetencija medicinskih sestara „davanje pripravaka krvi i krvnih derivata“ ni po nalogu liječnika niti samostalno.

Slazemo se da je uloga medicinskih sestara izuzetno važna u **liječenju** krvnim pripravcima i transfuziji. Medicinske sestre/medicinski tehničari su bitna poveznica u procesu liječenja transfuzijom krvi i krvnim pripravcima te da svojim radom u dijelu pripreme za transfuziju krvi i krvnih pripravaka i praćenju tijeka transfuzije i mogućih popratnih pojava iznimno doprinose sigurnosti bolesnika. Međutim, djelatnost davanja krvi i krvnih derivata nikako se ne može (prema potrebi, vlastitoj volji, pa i savjesti) prenijeti u ovlast medicinskih sestara, bez izmjena važećih propisa.

Osim toga, u priručniku usputno kao primjer navodite odbijanje transfuzije kod osoba kojima isto brani religijski svjetonazor, zaboravljajući da je u pitanju vrlo kompleksno pitanje koje mora biti definirano multidisciplinarnim pristupom sa puno različitih aspekata. Primjerice, ne dajete odgovor što ako je u pitanju masovno krvarenje kod pacijenta i nedavanje transfuzije bi sigurno dovelo do smrtnog ishoda. Također mogući su i razni scenariji gdje je pojedina osoba dala pristanak na provođenje pojedinog medicinskog postupka pri čemu se tijekom provođenja istog pojavi potreba za provođenjem drugog za koji nije dana suglasnost. Kao pozitivan primjer možemo istaknuti kako su pojedine ustanove u pripremi vlastitih internih akata uključili pripadnike vjerskih zajednica radi davanja jasnih uputa zdravstvenim radnicima u području informiranog pristanka, transfuzije krvi, dijagnostičkih te terapijskih postupaka.

Slijedom svega gore navedenog, primjenom propisa, moramo zaključiti kako je djelatnost „**davanja pripravaka krvi i krvnih derivata**” u isključivoj nadležnosti liječnika, dok medicinska sestra/medicinski tehničar sudjeluje u pripremi bolesnika, pripremi materijala za navedenu intervenciju te u praćenju stanja bolesnika tijekom intervencije. Dakle, medicinske sestre **sudjeluju** u onim dijelovima procesa koji su u skladu s njihovim kompetencijama. Razlika u „davati“ i „sudjelovati“ je ogromna, ne samo u smislu razumijevanja hrvatskog jezika već i u području profesionalne odgovornosti. Stoga, na žalost, moramo konstatirati kako medicinske sestre ovim priručnikom možete dovesti u zabludu obzirom da isti počiva na ključnoj pogrešci, a to je da su medicinske sestre ovlaštene na davanje/primjenu krvi i krvnih derivata te uslijed toga može doći do posljedica velikih razmjera za kolegice i kolege te za pacijente i same zdravstvene Ustanove. **Mišljenja smo** da je objavljivanjem ovog priručnika grubo prekršen Zakon o liječništvu i Zakon o sestrinstvu pa shodno tome predlažemo da se izvrše određene korekcije kako bi bile jasno definirane kompetencije liječnika i medicinskih sestara.

S poštovanjem,

PREDSJEDNIK HKMS
Mario Gazić, magistar sestrinstva

DOSTAVITI:

1. Naslovu
2. U spis predmeta - pismohrana